

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

T R S T - 30. aprila 1987 - Leto XXXIX. - Štev. 9. - Petnajstdnevnik - Quindicinale - Abbon. postale - Gruppo II/70 - 500 lir

*Plamen žareč bo presekalo temo,
kakor zastava bo plapolal,
človek bo dvignil obraz od tal,
v bodočnost bo stopil z uporno ного.*

*Naši napori v žrtvi in delu
bodo razgibali mrtvo telo,
in kar je strto ležalo v pepelu,
bo kakor slap vzžuborelo v nebo.
Poglejte, drugovi: iz naše moči
se novo, bodoče življenje budi!*

(Srečko Kosovel, Rdeči atom)

*Naš spev je strasten, naša moč je živa
in kaos ognja v srcu nam gori,
življenja strast neukrotna, neugasljiva,
ki hoče, da se v sebi izstrasti.*

*Mi ne poznamo sanj in nepokoja
in razočaranj ne in ne prevar,
ker naša pesem, to je himna boja,
ki siplje v svet razkošje in požar.
Ne vprašamo, kdo si, kaj si, po znanju,
ne vprašamo, če veš, zakaj živiš,
si v centru kozmosa, dovolj spoznanju,
da z nami raziskriš se, zagoriš.*

(Srečko Kosovel, Naš spev)

NAJ ŽIVI 1. MAJ

Ko se moramo pripraviti na volitve

Storimo vse mogoče, da se glasovi vložijo pravilno

Zelo klavrno in revno se je zaključila vladna kriza. Po dveh dolgih mesecih od njenega začetka beležimo le jalovost, ki jo je vseskozi označevala, in nezmožnost prvakov petorice, da bi našli sporazum. Sredi junija bodo volitve. Besede imajo sedaj državljani.

Niti ne more biti drugače. Komunisti smo vseskozi trdili, da je petstrankarska koalicija že strohnela. Ni šlo namreč za eno neštetih kriz, ki smo jih doživeli v zadnjih letih. Kriza ni nastala na nesporazumu glede posameznega vprašanja ali skupine vprašanj. Kriza je v formuli petorice, ali bolje, kriza je zajela vladni sestav, ki je končal svojo vlogo in pogorel.

In tudi ni res, da je kriza nastala zaradi «štafete», ker se socialistična stranka ni hotela odpovedati vladnemu sedenju v palači Chigi in ker ga je KD hotela zase. To je samo zadnja kaplja, vlita v polni lonec, a kriza ima stare korenine, globoko vraščene v skupno vladanje petorice. Mar nismo bili priča že leta medsebojnemu prepiru, nismo že neštetokrat opazili velike razdalje, ki ločuje stranke vladne večine glede tolikih vprašanj, poglavitnih za italijansko družbo? Mar niso prosti strelci, pripadniki večine, dokazali s svojim zadržanjem v parlamentu, oziroma s svojim, vladi nasprotnim glasom to živo resnico?

Tega nismo doživeli samo mi komunisti. To so lahko ugotovili vsi člani parlamenta, a tudi vse javno mnenje v Italiji! Zakaj je torej vladna petorica v razsulu izgubila toliko časa da bi iskala novo izdajo petorice? Menda je to zadržanje mogoče razlagati le s politično voljo, da bi vsaka stranka koalicije zajamčila sebi večji del volilne torte.

Vsekakor je bila vseskozi ta vladna kriza zelo kvarna za italijansko družbo. Za dva meseca je zamrla vsaka parlamentarna dejavnost. Velika odprta vprašanja, kot so reforma pokojninskega sistema, krajevnih ustanov, višjih srednjih šol, davčnega sistema, itd, so ostala ves ta čas na mrtvi točki.

Toda, ko ne dela parlament, beleži

Jelka Gerbec

tudi ostalo politično delo v državi zastoj!

Ljudje čakajo na rešitev žgočih vprašanj, dočim se vladni možje, s svojo blokado in igrakanjem okoli vladne formule, medsebojno «icajajo» in skušajo drug drugega izničiti.

Edino možno delo v parlamentu v odsotnosti vlade je odobritev vladnih odlokov. Teh je pa bilo že toliko v teh dveh mesecih vladne krize, da se je res treba vprašati v kakšni meri je ta oblika odločanja ustavna. Vladni odloki so vsiljeni z vrha. Parlament jih le spremeni v zakone. Toda pri tem je suverenost parlamenta zelo omejena. Pretirana raba odlokov (in v tem primeru za tako dolgo dobo), utegne izpasti kot jasen poskus izjalovitve nalog in vloge parlamenta. In to ne gre v smer demokratične okrepitve v državi, temveč v smer krepitve oblasti male skupinice ljudi ki jim je mandat, že res, potrdil parlament, a jih niso izvolili milijoni volilcev (kot se to redno dogaja s senatorji in poslanci, katerim volilci izrazijo neposredno zaupnico, neposredno pooblastilo, da jih zastopajo). Osredotočenje oblasti v rokah petorice, torej skupinice ljudi vladnega sestava do zadnje Fanfanijeve vlade s predstavniki ene same politične stranke, KD, gotovo ni bilo pristni izraz demokracije, ni v skladu z duhom in črko ustave.

Da, vladna driza, poleg vsega, odpira vrsto težkih ugibanj. Kar se tiče trenutnega stanja in perspektiv, moramo poudariti, da, izjalovitev tudi Fanfanijevega poskusa in torej razpis novih volitev odpira vrsto novih težav.

Seveda, stanje je bilo tako mrhavo, da ni bilo mogoče še čakati in iskati, preizkušati nove poti. Komunisti smo izdelali in zelo jasno prikazali svoja stališča. Rekli smo, da ni mogoče sestaviti več petstrankarske vlade, niti ne v prenovljenih obrisih, pa tudi ne enobarv-

ne, ki naj bi jo sestavljala sama KD. Predlagali smo, naj se sestavi vlada jamstev za republiko, za demokracijo, za ljudi, ki naj bi upravljala državo do rednega zaključka mandatne dobe in vodila dela in kampanjo za predvidene referendum v zvezi z jedrsko energijo in vprašanji pravosodja. Svetovali smo, da se v letu dni, ki nas ločujejo od rednih volitev, uporabi čas za rešitev nekaterih zelo važnih vprašanj, za odobritev važnih zakonov: za reformo pokojnin in šole; proračun za leto 1988; ukrepe za obrambo demokracije in republiških inštitucij, javnega reda in varnosti državljanov; pobude, v okviru katerih naj bi Italija mogla odigrati vlogo pomirjevalke in spodbudnice za okrepitev miru, za razorožitev, za mirno sožitje, sporazum med narodi in deželami za vsestransko sodelovanje in kooperacijo.

Toda, čeprav je širša javnost z velikim zanimanjem sledila našim predlogom, petorica ni smatrala teh predlogov kot dovolj zanimive, da bi jih osvojila in uresničila. Zato smo v senatu postavili še minimalni predlog: naj se sestavi referendarno vlado, torej vlado, ki naj bi vodila delo za referendum. Predlagali smo tudi vladnega predsednika v osebi senatorja Spadolinja. Referendumi so namreč zelo važni, saj so izraz ljudske volje. Ni mogoče zbrisati ljudskega hotenja, kakor želi KD! Referendume predvideva in štiti ustava, osnovni akt italijanske republike. A tudi na to niso pristali.

Socialisti in socialdemokrati so po našem predlogu o referendarni vladi hitro izdali skupen dokument s predlogom, da se ponovno sestavi petstrankarska vlada. KD pa je dokazala, da se bolj boji referendumov kot predčasnih volitev! Na volitvah bi morda kaj izgubila, si misli. A to je ne bi tako motilo, kakor bi jo motile posledice referendumov. Česa se točno boji? Boji se, da bi dobra večina volilcev obsodila njeno dosedanje politiko v zvezi z jedrsko energijo in vprašanjem pravosodja. Boji se tudi, in morda še več, da bi se med pripravami na referendum mogla ustvariti neka nova večina brez nje. In kaj še, ko bi bila v to večino vključena KPI, ki je za referendum! Kakšno veliko nevarnost vidi za bodoče v takšni možnosti! Takšna kombinacija bi ustvarila nove pogoje tudi za bodoče upravljanje države, tudi če bi šli takoj po referendumih na nove volitve!

KD je bila v teh tednih krize zelo osamljena, več kot kdajkoli prej. Ne more vpiti več «Komunisti so izolirani, ne glasujte zanje, ne pristopajte h KPI!» kakor je delala desetletja. Njeno hudo

Slovo od Rada Nakrsta

Vsi Slovenci, v zamejstvu in matični domovini, se te dni poslavljamo od enega največjih zastopnikov slovenske gledališke umetnosti povojne dobe, ki je s svojim talentom in prizadevnostjo dosegel najvišja priznanja na tem področju: Prešernovo nagrado za življensko delo in Borštnikov prstan. Poleg umetniškega dela si ja Nakrst prevzel še nalogo zbirati dokumentarno gradivo o delovanju Slovenskega stalnega gledališča v Trstu, kar predstavlja veliko bogastvo za našo manjšino.

Naj mu bo lahka ljubljena domača slovenska zemlja!

današnje vprašanje je, kako bi se sama izluščila iz izolacije. Boji se, da bi jo referendumi spravili v še večje težave, v še večjo izolacijo. Zato se jim protivi in, na drugi strani, je še enkrat njeno stališče ostra diskriminacija do komunistov.

Da, v res veliki zagati se nahaja KD. V tej luči je razumljiva poteza predsednika Fanfanija, ki je zadnje dni izdelal nov vladni zakonski osnutek za spremembo predpisov glede referendumov. Osnutek predvideva možnost sklicanja referendumov v dobi od treh do šestih mesecev po volitvah. S tem je mislil zadovoljiti socialiste, premostiti trenutni razkol med KD in socialistično stranko ter prispevati tako, da bi se mogla KD izmotati iz izolacije in da bi se mogli ustvariti pogoji za ponoven petstrankarski vladni poskus po volitvah. Toda sedaj je tudi ta osnutek zapadel, referendum ne bodo prišli na vrsto prej kot čez leto dni.

Glede volitev si je KPI v določenem trenutku postavila vprašanje, ali je prav, da bi položaj še naprej gnil, oziroma ali ni čas, da bi besedo dali volilcem, da bi se mogli izraziti na voliščih. Krizo je bilo treba namreč naglo zaključiti, drugače bi se položaj ustavnih organov in teles čedalje slabšal, to pa je nevarno za demokracijo v Italiji. Saj če bi ostala država še naprej brez realnega vodstva, bi se večala možnost, da bi se v ošibljeno in negotovo državno tkano vsidrili prevratniški poizkusi z večjo težo kot doslej.

Seveda, ko smo govorili o predčasnih volitvah, se mi, v teh krajih, nismo opredelili z lahkim srcem. Predčasna prekinitev devete mandatne dobe pomeni zastoj in odložitev na bogvekdaj razprave o nekaterih za nas zelo važnih zakonskih predlogih. Zastali so v zbornici predlogi o obmejnem razvoju, o jezikovnih skupnostih, o priznanju pokojnine bivšim političnim preganjancem, ki so bili italijanski in so sedaj jugoslovanski državljani. V senatu sta zamrla predloga glede davčnih olajšav za Trst (zlasti za bencin in motorno olje) in za Gorico ter glede sklicanja vsedrjavne konference emigrantov, kar je za našo deželo velikega pomena, saj imamo mnogo zaposlenih v tujini in je med temi veliko Slovencev videmske pokrajine. Še zlasti bomo Slovenci občutili zastoj del za globalni zaščitni zakon, ki smo ga v senatu privedli do doslej najvišje točke, saj je poročevalec že predložil skupno besedilo. Vse je bilo pripravljeno za nadaljno razpravo v komisiji. Vemo, da besedilo osporavajo nacionalistične in šovinistične italijanske sile, češ da je preugoden za Slovence. Vemo, da bi se morali še močno boriti proti tem silam. Znano je, da Slovenci in komunisti nismo zadovoljni z vsebino, ker ne odgovarja glavnim zahtevam naše narodne manjšine. A pripravljani smo bili že na boj s popravki.

Tega dela bi se bili mogli takoj lotiti, če bi začel parlament zopet redno delovati. Predčasne volitve ustavljajo to možnost in odpirajo veliko uganko za bodočnost.

Vendar, ko se v sedanjem političnem

sestavu ni našlo primerne potenciale za nadaljevanje mandatne dobe in se moramo, proti naši volji, pripraviti na volitve, storimo vse mogoče, da se glasovi vložijo pravilno, in to koristno za ljudi, specifično še za našo manjšino.

Sekcija KPI - Just Pegan iz občine Zgonik prireja v sodelovanju z Združenjem Italija - ZSSR

v soboto, 2. maja 1987 ob 19. uri v športno-kulturnem centru v Zgoniku

GOSTOVANJE SOVJETSKE UMETNIŠKE SKUPINE «FANTAZISTI»

Program vsebuje razne glasbene, pevske (narodne ruske in klasične pesmi), plesne ter čarodejne točke.

Skupino sestavljajo nekateri priznani umetniki, ki prihajajo iz različnih glasbenih in gledaliških ustanov raznih sovjetskih pokrajin.

Med njimi so tudi:

Valentina Dimitrivna Neljubina - plesalka Moskoncert
Stanislav Bogdanovic Sulejmanov - solist Opere Gledališča Bolšoj
Efim Efimovic Juriš - solist Filharmonije iz Krasnojarska

Vljudno vabljeni!

Še drugi prazniki ob 1. maju:

NASELJE SV. SERGIJA: praznik 1., 2. in 3. maja
1. maja ob 17. uri govori Claudio Tonel
vsak večer ples z ansamblom Barbanera

BARKOVLJE: pri Rumeni hiši praznik 1. maja

PODLONJER: praznik 1. maja, za zabavo bo poskrbela godba na pihala

Kulturno Društvo «FRAN VENTURINI»

priredi

IV. OBMEJNO SREČANJE

prijateljsko srečanje godcev na diatonično harmoniko

V petek, 1. maja ob 15. uri v Centru A. Ukmar-Miro pri Domju

Vabljeni!

Sprtima petelinoma odvzemimo gnojišče!

Vsa afera z vladno krizo, razpustom parlamenta in novimi političnimi volitvami nas spominja na znano zgodbo o dveh petelinih na istem gnojišču. Demokristjan De Mita in socialist Craxi, stara pajdaša petstrankarske večine, sedaj cefrata drug drugemu perje, si ključvata košata repa, si očitata najstrašnejše grehe, v resnici pa se samo merita, da bi spoznala, kdo bo imel pravico gospodariti v kurniku in naskakovati kokoši v njem...

Vse se lahko zgodi, dokler se tudi košja raja in druge živali na dvorišču ne naveličajo, ali dokler pametni kmet ne očisti gnojišča, petelina pa na veliki praznik postavi tja, kamor spadata: v lonec.

Če se sedaj izmuznemo iz prispodobe, je res napočil čas, ko naj ljudstvo suvereno izreče svoje mnenje. In bogne-daj, da bi se ponovila stara razmerja sil, na katera računata oba petelina. V tem primeru bi bili priča koncu velike prevarantske komedije: petelina bi se pogodila, nastradali pa bi vsi ostali, gnojišče bi ostalo še naprej umazano in razmetano, kot dotlej.

Če ste nas prav razumeli, govorimo o italijanskem političnem gnojišču, v katerem so demokristjani, socialisti in njihovi laični zavezniki zaredili nemalo požrešne golazni, hkrati pa prisilili državo, da je verjela v «svetle perspektive» lažnega reformizma brez reform, da je verjela v ekonomski čudež s tremi milijoni brezposelnih, samo zato, ker sta na svetovnem tržišču padla hkrati vrednost dolarja in cena nafte. Vse to je bilo še zabeljeno z nacionalističnim petelinjenjem o usodi «made in Italy» in zunanji politiki dvoumnih sladkih besed na vse strani, katere edina realna in otipljiva posledica ostajajo jedrske rakete na Siciliji.

Tako, torej. Govorili so o velikih reformah, a so se bali reform, predvsem pa demokratičnega odločanja ljudstva. Zagovarjali so referendum, dokler so bili le pretveza za krizo, v trenutku, ko je KPI predlagala oblikovanje vlade za izvedbo referendumov pa je Craxi prvi požrl dano besedo in obljube iz Riminija, priznal, da mu gre samo za obnovev petstrankarske koalicije z demokristjani, da s komunisti noče, niti na referendum ne. Kako velika je zaslepljenost protikomunizma! Se res vsi socialisti strinjajo s tem?

De Mita priznava, da se je petstrankarska koalicija razkrojila, vendar upa, da mu bo uspel fantastični podvig dr. Frankenstein - obuditi mrliča preteklega zavezništva.

Kaj poreko volilci, ki so bili opeharjeni za pravico, odločati o tako pomembnem vprašanju, kot je uporaba

jedrske energije? Bodo nasedli propagandističnim lažem socialradikalcev, ki sedaj govorijo o «kompromisu KD - KPI», potem ko so sami zavrnili referendumsko vlado? Ali pa bodo, nasprotno, kritično ocenili dogodke zadnjih mesecev in zadnjih let ter podprli zamisel o demokratični alternativi, ki naj sloni na obnovljeni moči KPI in neodvisne levice ter prisili socialiste, socialne demokrate in laike, da se otresejo podrejenosti krščanski demokraciji?

Najslabša izmed vseh rešitev bi bila, če bi se državljani ob neznosni zgagi politične krize, njeni nerazumljivosti in predznakom komedijanstva, vsega naveličali in sklenili, da jih vse to več ne briga. Prav nasprotno: če se jim je vse priskutilo, naj vedo, da lahko pošljejo k vragu vse skupaj in postavijo temelje spremembi, političnemu zasuku, ki ga Italija potrebuje po 40 letih demokršćanske prevlade in objestnosti.

st.s.

Špeter Slovenov

KPI: je zaprtje tovarne Danieli zakonito?

Predstavniki KPI Nediških dolin so na srečanju, ki se je pred kratkim odvijalo v Špetru, prejeli na znanje pobude, ki so bile dosedaj izpeljane v obrambo tovarne Danieli-Natisone. Gre za izražena stališča proti zaprtju tovarne v Špetru.

Najvažnejše je to, da je bilo podjetje prisiljeno stopiti neposredno v stik s sindikati in predstavniki delavstva. Vodstvo podjetja seveda vodi igro in nobene dvoma ni, da bo svoje karte igralo brez pridržkov, tudi tako, da bo skušalo vnesti razdor med delavci.

Zato KPI se ne namerava omejiti na izjave solidarnosti z delavci, ki lahko jutri izgubijo delavno mesto ali bodo podvrženi izsljevanjem podjetja. KPI gleda na to kot na vprašanje zaposlitve in gospodarskega razvoja teh krajev. «Ne sprejmemo» so izjavili komunisti Nediških dolin, «da se združuje zaporo Danieli z otvoritvijo podjetja FIDIA.

Nadomestilo delovnih mest v tej obliki je le alibi. «Vprašanje Danieli-Natisone je politično in družbeno, kot tako se mora obravnavati na vseh ravneh in ob udeležbi vseh rezpoložljivih sil.

K temu prispevajo tudi interpelacije KPI deželnemu odboru, ki zahtevajo od Biasuttija odgovor pred javnostjo, ne pa v privatnem razgovoru s Specogno, ob skodelici kave. Po mnenju KPI se niso še mobilizirale vse potrebne sile, zato opozarja delavce, naj budno sledijo vsem manevrom, ki bi lahko sejali mednje razdor ali pričeli selitev tovarne.

Obravnavano je bilo tudi vprašanje, ali bi bilo primerno preveriti zakonitost nekaterih odločitev. Za to je bil zadolžen Pino Blasetig, pokrajinski svetovalec in načelnik skupine krajevne občinske liste, ki bo globlje proučil pogodbe, obveze in podpore ter olajšave, ki jih je podjetje prejelo od občine in dežele.

Na Palkišču je bila osrednja svečanost padlim ob letošnjem 25. aprilu v občini Doberdob. Podobne slovesnosti so se vršile po vseh naših vaseh in mestih, ki so žrtvovala mlada življenja za svobodo.